

Тема 7. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами

*7.1. Сутність та основні завдання
організації обліку нормативних
витрат.*

*7.2. Аналіз відхилень фактичних витрат
від нормативних.*

Нормативні (стандартні) витрати – це витрати, необхідні для виробництва певної продукції за нормальних умов діяльності підприємства. Величину нормативних витрат визначають на основі обґрунтованих норм, нормативів, технологічних карт та інженерних розрахунків. Найчастіше нормативи встановлюють на витрати матеріалів, на оплату праці, на загальновиробничі витрати тощо.

Виділяють такі основні **види нормативів** (стандартів) витрат:

- **теоретичні нормативи (стандарти)** – це нормативи витрат за ідеальних умов діяльності підприємства (неперервної роботи обладнання у три зміни, роботи працівників без втрат робочого часу, безвідходного використання матеріальних ресурсів тощо);
- **базисні нормативи**, які встановлюють на тривалий термін (до п'яти років). Базисні нормативи застосовують як основу для вивчення динаміки економічних показників на підприємстві (продуктивності праці, фондівіддачі тощо);
- **поточні нормативи** – це нормативи, що відображають витрати, необхідні для виготовлення продукції у конкретному звітному періоді за реальних умов діяльності підприємства (кваліфікації працівників, рівня зношення обладнання, існуючої технології і організації виробництва).

ВИДИ НОРМАТИВІВ ВИТРАТ

**За об'єктами
нормування**

НОРМАТИВИ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ

НОРМАТИВИ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

НОРМИ АМОРТИЗАЦІЇ

НОРМАТИВИ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

НОРМАТИВИ ІНШИХ ВИТРАТ

**За способом
формування
нормативів**

ТЕОРЕТИЧНІ СТАНДАРТИ

БАЗИСНІ НОРМАТИВИ

ПОТОЧНІ НОРМАТИВИ

5.2. Аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних

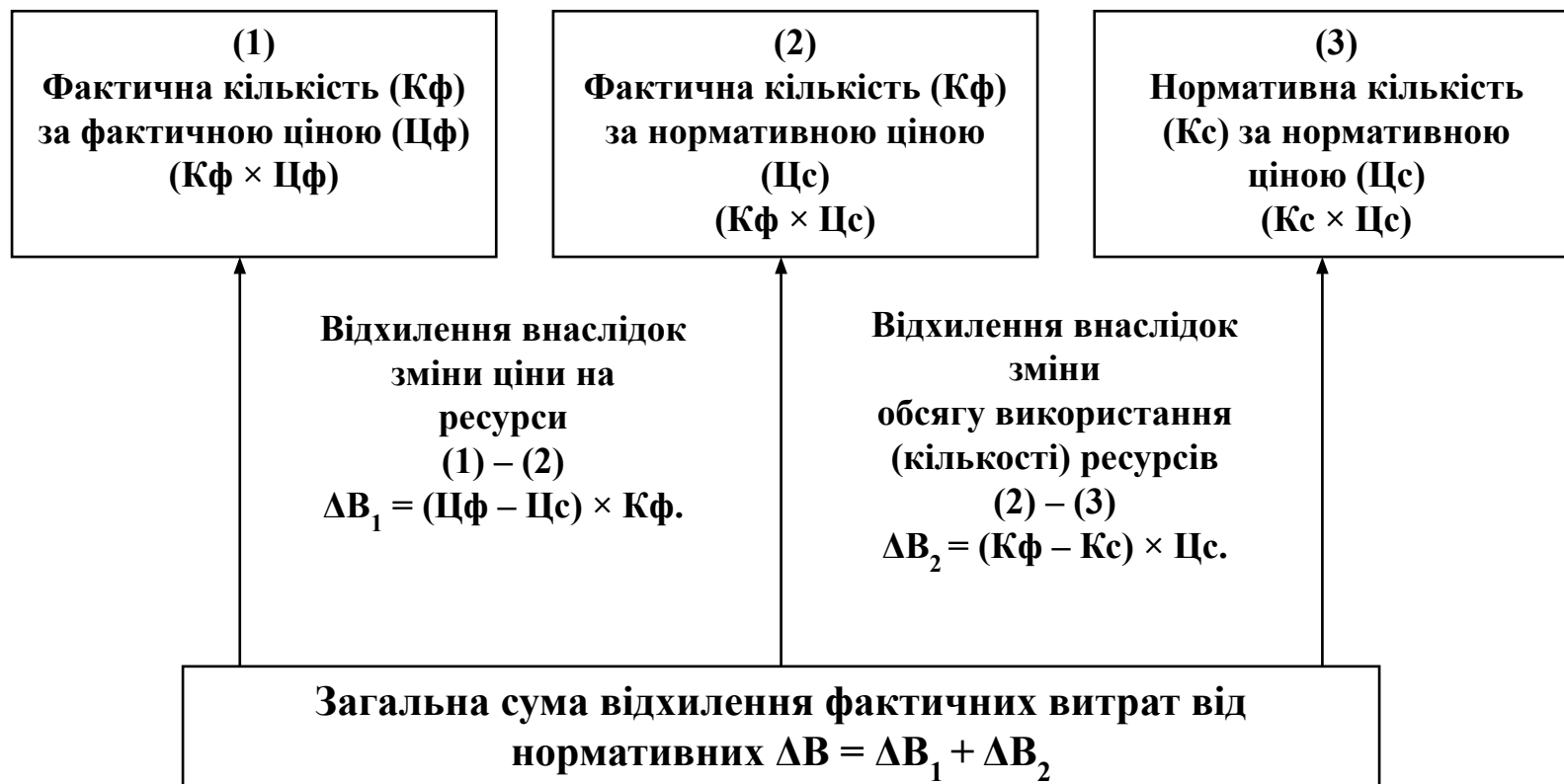
До відхилень внаслідок зміни цін на ресурси належать:

- а) за матеріалами – зміна закупівельних цін на матеріалами;
- б) за заробітною платою – зміна тарифних ставок або відрядних розцінок;
- в) за накладними витратами – зміна ставки розподілу накладних витрат.

***Відхилення внаслідок зміни обсягу
використання (кількості) ресурсів
включають:***

- а) за матеріалами – відхилення в кількості витрачених матеріалів;
- б) за заробітною платою – відхилення в кількості відпрацьованих люд.-годин;
- в) за накладними витратами – відхилення в загальній сумі бази розподілу накладних витрат.

ВИЗНАЧЕННЯ ВІДХИЛЕНЬ ФАКТИЧНИХ ВИТРАТ ВІД НОРМАТИВНИХ

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ НОРМАТИВНИХ ВИТРАТ

ПЕРЕВАГИ:

- 1) Існує можливість порівняння витрат;
- 2) Управління витратами здійснюється за відхиленням;
- 3) Посилюється мотивація працівників;
- 4) З'являється можливість оцінювати ефективність управління витратами;

НЕДОЛІКИ:

- 1) Зайві реагування на відхилення можуть призвести до зниження ефективності діяльності;
- 2) Не підходить для гнучкого виробництва з коротким виробничим циклом.